

POČETAK SKUPLJANJA SVJEDOČANSTAVA O UBIJENIM HERCEGOVAČKIM FRANJEVCIMA

Fra Krešimir Pandžić još je 2. studenoga 1942. naložio da se skupljaju svjedočanstva o stradanju puka i franjevaca. Pastirsko pismo katoličkih biskupa Jugoslavije od 20. rujna 1945. između ostaloga spominje i ubojstva hercegovačkih franjevaca na Širokom Brijegu. Svima je postalo jasno da se dogodilo nešto strašno pa su čak i komunisti to pokušali prikriti objedama da su franjevci pucali na njih i da su ih polijevali vrelin uljem. Ali, samo su oni barem nastojali vjerovati u to.

Mjesni biskup don Petar Čule uskoro piše provincijalatu hercegovačkih franjevaca da pomoću svjedoka ispita što se točno dogodilo na Širokom Brijegu. Provincijalat žurno potvrdno odgovara na taj dopis.

Donosimo preslike spomenutih dopisa:

Biskupski Ordinarijat u Mostaru.
Broj:359.

Prečasnom Provincijalatu hercegovačkih franjevaca

M O S T A R .

Još uvijek pronose se u dnevnoj štampi lažne i tendenciozne vijesti, o uzrocima pogibije fratara na Širokom Brijegu u veljači ove godine. Da se tim lažima mogne što uspješnije na put stati, potrebno je prije svega sam događaj preko svjedoka točno ispitati i sa svih strana osvijetliti.

U vezi s time Ordinarijat poziva taj Prečasn Naslov, da bi odredio dvojicu vještih svećenika, koji će zapisnički preslušati očevidce događaja:

a/ laika Martinca, brata pok. fra Paške, koji je sretno preživio širokobriješku tragediju,

b/ barem dvije od časnih sestara, koje su u to vrijeme bile u širokobriješkom konviktu,

c/ i barem jednoga djaka-internistu, koji se nalazio u širokobriješkom samostanu u momentu fratarske izgbije.

Samo preslušanje kao i zapisnik o preslušanju moraju biti strogo in forma juridica. Svjedoke dakle treba zakleti na njihove iskaze. Oni moraju i zapisnik vlastoručno potpisati. Na svjedoke treba postaviti sva nužna pitanja, generalna i specijalna, koja može tražiti sudski postupak i koja mogu stvar s bilo koje strane osvijetliti. Ispitivaci dakle treba da pitanja unaprijed dobro pripreve.

Zapisnik neka se napravi u dva primjerka/oba primjerka neka budu propisno i vlastoručno potpisana/ jedan za arhiv Ordinarijata, a drugi za arhiv Provincijalata.-

Stvar je vrlo važna a i urgentna, stoga prema tomu neka se i postupa!

MOSTAR, dne 13.

+ Petar
biskup.

PROVINCIJALAT HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA
107-109/45

Mostar, dne 23. listopada 1945.
Brzglas, 116.

Broj .....

Prečasnom

B i s k u p s k o m O r d i n a r i j a t u

M O S T A R

U vezi sa dopisom prečasnoga Naslova br. 359. od 13. listopada ove god. ovaj Provincijalat odgovara:

Mi smo odmah odredili o. fra Bonicija Rupčića, tajnika Provincije, da on i koga on odredi ispita i zapisnički presluša očevidce tragedije naših fratara na Širokom Brijegu u veljači ove godine.

Dosad su preslušane samo 3 časne sestre, koje su tada bile na Širokom Brijegu. Po jedan primjerak zapisničkoga preslušanja šalje se prečasnom Naslovu. (Im bude moguće, bit će preslušani i neki drugi svjedoci. Po jedan primjerak i tih saslušanja bit će poslana gornjemu Naslovu.

Provincijalat:

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

Riječ urednika

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Dok polako nastupa vrijeme novog hrvatskog predsjednika, pred nama je novi broj, sada već prepoznatljivog, glasila Vicepostulature *Stopama pobijenih*. Raduje nas sve jači odjek među čitateljstvom. Očito je da hrvatski nepobjedivi duh živo kuca ispod prividne šutnje.

Od događaja koje bismo kroz proteklo vrijeme mogli izdvojiti svakako na prvo mjesto treba staviti pronalazak i pokop posmrtnih ostataka fra Maksimilijana Jurčića, kao i pet njegovih supatnika. Svjetlo je ponovno pobijedilo tamu. Njihov ubojica, koji je izgleda za »dobro« obavljen posao dobio čin oficira JNA, mislio je da će ih zbrisati s lica zemlje. Međutim, bilo je to nemoguće. Sve da i nismo pronašli fra Maksimilijanove posmrtnne ostatke, on bi ostao u dubokom sjećanju hercegovačkih franjevac, kao i druga petorica u sjećanju svoje obitelji. Nevina žrtva jednostavno uvijek pobjeđuje. Očekujemo još otkopavanje sljedeće masovne grobnice u Vrgorcu s 40-ak pobijenih koji su krajem siječnja 1945. dovedeni iz Ljubuške tamnice. Nadamo se da će se i to uskoro dogoditi.

Hvala Bogu i u hrvatskom narodu u BiH pokreće se službeno traganje

za posmrtnim ostacima pobijenih u II. svjetskom ratu. Budući da nemamo svog političkog okvira, onda se na tome počelo raditi na razini općina s hrvatskom većinom. Općina Široki Brijeg, na čelu s načelnikom Mirom Kraljevićem, 4. kolovoza 2009. imenovala je Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta II. svjetskog rata i poraća na širokobriježkom području. Povjerenstvo je odmah započelo s radom i trenutno skuplja nepohodne podatke spremajući se s njima izići u javnost. Još su neke općine krenule u tom smjeru. Zaista se uvijek nešto može učiniti ako svojim pogledima dopustimo da budu široki.

Podrazumijeva se da Vicepostulatura i dalje traži živuće svjedoke i dokumente glede pobijenih hercegovačkih franjevac. Istina, već je to pri kraju, ali su ugodna iznenađenja uvijek moguća. Molimo, dakle, i dalje sve one koji nam mogu pomoći u tom smjeru da to što prije i učine. U ime pobijenih najljepše im zahvaljujemo.

Ne dajmo se ušutkati. Tražimo i širi-mo istinu jer će nas samo ona osloboditi!

Mir i dobro!

STOPAMA POBIJENIH

Glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subračić«, III., 1 (4),
Humac, 2010

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:

Vicepostulatura, Trg sv. Ante 1,
88320 Ljubuški – Humac, BiH;
Vicepostulatura, p. p. 1,
20352 Vid, RH

Veza:

tel.: (039) 832-582
faks: (039) 832-585
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Godišnja pretplata:

BiH 6 KM, RH 24 KN, EU 6 EUR,
SAD i Kanada 10 USD

Slanje pretplate i dobrovoljnih
priloga (s naznakom za što):

a) poštanskom uputnicom

b) UniCredit Bank d.d. Mostar,
poslovnica Ljubuški:

žiro-račun (BiH): 381602276649744

devizni račun (inozemstvo):

IBAN: BA393381604876650839

SWIFT: UNCRBA22

Cijena pojedinog primjerka:

3 KM; 12 KN; 3 EUR; 5 USD

ISSN: 1840-3808

IZ SADRŽAJA

Riječ čitatelja	4	Razgovor	29
Iz ljetopisa	5	Pobijeni	35
Podsjetnik	10	Odjek u umjetnosti	54
Povijesne okolnosti	11	Izdavaštvo	55
Svjedočenje	28	Darovatelji	55